

HAMNSKIFTARENS RESA - GEOGRAFISKA FOTNOTER
EP. 1 SKÅNE BLEKINGE. *"Jims första förvandling"*

INNEHÅLL OCH PLATSER I DETTA AVSNITT

1. **INTRO OCH PRESENTATION JIM**
Östra Skåne, söder om Kivik
2. **ÅLENS VARSEL**
Östersjön, Stranden vid Stenshuvud
3. **HJORTENS FÖRVANDLING OCH GLOSONS ATTACK**
Vid hemmet, ungefär utanför Rörum
4. **KORPEN AILA KOMMER**
Stenshuvud igen
5. **RESAN TILL KARLSKRONA**
Med buss från Kivik i Skåne till Karlskrona i Blekinge
6. **KAPTENEN OCH BÅTEN**
Karlskronas hamn i Blekinge
7. **KORPENS ÅTERKOMST**
Ut från Blekinge, österut på Östersjön

1. INTRO

"Långt **upp** i **norr** är det något som **spricker** i Glaciärens **is**. De säger att det är **Demonen och skymningens väsen** som **vaknar**."

2. ÖSTRA SKÅNE: PRESENTATION JIM

Nu ska jag berätta något för dig som hände för länge sen. Jag var nog inte så mycket äldre än vad du är, den där sommaren. 10 år tror jag, och det är knappt så att jag knappt tror själv på vad som hände. Jag bodde med min familj längst ner i Sverige, i ett **landskap**¹ som heter **Skåne**². Vi bodde ute på landsbygden, bland **äppelträden**³ **söder om Kivik**⁴, i ett gammalt hus mellan en **åker** och en **boskog**⁵.

JIM⁶

Pappa kolla rovfågeln där borta? Visst är det en **Glada**⁷!

PAPPA

Hahaha, bra Jim, du kan dina fåglar!

JIM

Och ser du där borta, det är en korp...

PAPPA

Ja där ser man. Det ser man inte ofta du.

JIM

Korpar är väl inte så vanliga här nere väl?

PAPPA

Nej... Och den var ovanligt stor också du.

1. **Landskap** betyder i den här sagan ungefär region (jämför engelskans "province"). Det första av 25 landskap i Sverige presenteras här.

2 Landskap - **Skåne** introduceras

3 **Äppelodling** är en stor näringsgren just vid Kivik

4 **Kartposition**. Var Jim bor någonstans?

5 Exempel på **naturtyper** i Skåne

6 Dialekt. Pappan och Jim pratar **skånska**

7 **Landskapsfågel** i Skåne, rovfågeln **Glada**

Jag älskade verkligen att spana på fåglar och ja... ALLA djur egentligen... Jag trodde, att jag skulle göra det hela sommaren med Pappa. Men när min lillasyster, Annemarie, blev sjuk - då ändrades allt.

ANNEMARIE

Hostar och rosstrar

MAMMA

Hur mår du? Men lilla gumman,

JIM

Har inte Annemarie blivit bättre?

MAMMA

Nej. Kom Jim. Hon måste få vila ut nu.

Läkarna visste inte vad det var för fel på henne. Hon fick åka fram och tillbaka till sjukhuset. Men Annemarie blev inte bättre... Jag var mest för mig själv den där sommaren, och egentligen kan man väl säga att allting började en extra varm sommardag när gick jag till havet⁸, till stranden nedanför Stenshuvud⁹.

2. ÅLEN

SFX Vatten, plask, fiskmå

Jag hade med snorkel och cyklop och simmade långt ut till det djupa vattnet. Under vattenytan var det fridfullt. Tyst och skönt. Jag glömde allt om sjukhusbesök och Annemarie. Så plötsligt såg jag lång smal fisk, nästan ormlig. Det var en ål¹⁰- och den var alldeles stilla och tittade rakt på mig.

SFX Vatten, plask och bubblor

ÅLEN:

Gloooooon.

En pratande ål? Och det lät som att den sa: "gloson"?

ÅLEN:

Akta dig för Gloson...

⁸ Vatten - Östersjön introduceras

⁹ Kartposition. Var är vi någonstans?

¹⁰ Precis som landskapsdjur och landskapsblommor finns det landskapsfiskar. I Skåne är det Ålen. Förr vanlig, men nu allvarligt hotad, vilket pappan sedan nämner.

SFX Vattenplask, fisk som simmar bort
Musik försvinner

Vad i allsin dar kunde det betyda?

ÅLEN

Akta dig...

3. LÄGGDAGS 1.00

När jag skulle somna den kvällen försökte jag förklara för pappa om ålen

JIM

Alltså det var helt sjukt, ålen pratade!

PAPPA

Oj, det var värst.

JIM

Ja, Den sa nått om Gose, lose nått sånt, tror jag.

PAPPA

Du hade ju tur som fick se en ål, de är inte vanliga alls längre¹¹. Men nu är det läggdags. Godnatt lilla gubben.

JIM

Godnatt Pappa

Det var svårt att somna den kvällen. Jag hörde hur mamma och pappa pratade om Anne-marie.

PAPPA

Det kommer lösa sig på nått sätt, jag lovar

MAMMA

Men du hörde ju vad doktorn sa, det finns ingen medicin!

**Ingen medicin? Vadå? Skulle Annemarie kanske dö?
Jag kände mig illamående.**

*SFX Kliver upp ur sängen. Fönster öppnas. Natljud,
SFX Obekvämligt råmande - Kronhjort*

JIM

Suck. Va? Vad är det där?

¹¹ Ålen, som exempel på miljöförändringar.

SFX Mer råmande - Kronhjort

Det märkliga ljudet gjorde att jag för en stund glömde att Annemarie var sjuk. Jag blev nyfiken och bestämde mig för att smyga ut och ta reda på vad det var som lät...

4. HJORTEN OCH GLOSON

Jag följde ljudet, över ängen och bort mot bokskogen¹², precis där den började. Och där såg jag, en stor kronhjort¹³ som fastnat med sitt ben i en fälla.

JIM

Nämen stackare...

Hjorten låg på marken med tungan hängandes utanför munnen.

JIM

Oj, vänta, jag kanske kan hjälpa dig,

Jag smög fram och lyckades försiktigt få bort fällan från Hjortens ben. Det var lite blodigt, men inte så farligt.

KRONHJORT

Tack gosse

JIM

Va?

KRONHJORT

Tack

Pratade Hjorten, den också!

KRONHJORT

Gloson¹⁴ är på väg...

JIM

Vadå Gloson?

KRONHJORTEN

Svinet. Bakom dig... Bakom dig!

¹² Vi är i södra lövskogsregionen där bokskogar finns.

¹³ Landskapsdjur. Kronhjort är Skånes landskapsdjur som trivs i just bokskogarna

¹⁴ Folktro. Gloson var ett väsen inom skånsk folkstro

Då såg jag långt bort i månljuset, en gestalt som såg ut som jättegris.

JIM

Är det ett vildsvin?

KRONHJORTEN

Nej du... Gloson är något helt annat.

Allvaret i Kronhjortens blick fick mig att stelna till. Jag stirrade in i djurets mörka ögon... Fråga mig inte hur det gick till, men jag lyckades ta mig in i hjortens kropp.

SFX HAMNSKIFTAR-LJUDET (långt swischande, smått elektroniskt)

Jag, Jim var borta, och istället hade jag blivit kronhjorten... Men grisen var nära nu. Den var stor som en björn och ögonen glödde i mörkret. På ryggen hade den vassa taggar som stack upp. Jag satte av i full galopp med Gloson tätt bakom mig..

Då såg jag berget borta vid havet, Stenshuvud. Jag skenade upp mot toppen. Och när jag kom upp var Gloson försvunnen... Jag såg mig omkring och tittade ut över ett brant stup och såg stjärnorna glittra i havet där nere. Men då... ..som från ingenstans - kastade sig Gloson fram mot min strupe.

Jag hann precis slänga mig åt sidan - och i luften sparkade jag till monstersvinet med mina bakben. Den fortsatte framåt, mot kanten och störtade rakt ner för stupet.

KORPEN KOMMER

När jag vaknade var jag människa igen. Det var morgon och jag låg kvar på Stenshuvuds topp. Det sved och brände i benet på mig.

JIM

Aj...

Det var en tagg från Monstersvinet som fastnat i benet på mig. Jag tog ut taggen och tittade på den vassa spetsen. Det som hänt mig var alltså ingen dröm. (SFX KORPKRAX) En svart fågel landade vid min sida. En ovanligt stor korp som var märkligt bekant.

AILA

Där är han ju. Hamnskiftaren...

JIM

Eööö... Va?

AILA

Det är du som är Jim, inte sant?

Hur kom det sig att korpen visste vad jag hette? Och varför pratade alla djur?

AILA

Du måste följa med mig Jim. Det är bara du som kan hjälpa mig. Hjälpa oss.

JIM

Va?

AILA

Åk till Karlskrona.

JIM

Nej, alltså, vad pratar du om??

AILA

Det går en båt ikväll, från hamnen i Karlskrona.¹⁵

JIM

Vad är det som händer, jag fattar inte.

AILA

Jim, lyssna på mig. Annemarie, visst heter din lillasyster så?

JIM

Eh, ja...?

AILA

Om du följer med, då kan jag ordna så att hon blir frisk.

JIM

Kan Annemarie bli frisk?

AILA

Jag vet var botemedlet finns. Men säg inte det till någon.

¹⁵ Karlskronas hamn har haft stor betydelse för Sverige genom historien.

JIM

Nähä?

AILA

Bra. Då ses vi i Karlskronas hamn. Båten heter Kristina. Vi ses där. Och ta med dig den där taggen. Den är mycket viktig.

JIM

Och vem är du?

Korpen var snart en liten prick i himlen. Skulle hon kunna bota min lillasyster? **Men Karlskrona? Det var ju många mil dit.**¹⁶ Jag gick hemåt och höll försiktigt i Glosons tagg så att jag inte skulle skära mig. Alla låg och sov. Jag tittade in i Annemaries rum. När jag såg henne ligga och hosta i sömnen då visste jag, jag var tvungen att försöka hjälpa hennes. Jag packade några saker i en ryggsäck och lämnade mamma, pappa och lillasyster bakom mig.

RESAN FRÅN KIVIK TILL KARLSKRONA

Karlskrona... Hur skulle jag ta mig dit? Jag hade för mig att det gick att **åka buss dit.**¹⁷

JIM

Ursäkta, går den här bussen till Karlskrona?

BUSSCHAFFÖR

Nej... Men du kan byta i Kivik sen i Kristianstad och Bromölla och sen Jämshög...

JIM

Bra, tack.

Jag åkte norrut genom **östra Skåne**¹⁸ Byarna låg tätt mellan kullar, hedar och åkrar. Det pirrade i magen på mig. Vad skulle jag hjälpa Korpen med? Efter några bussbyten förändrades naturen utanför fönstret. Jag såg sjöar, **skogar**¹⁹ och sen öar, mängder av öar i Östersjön.

¹⁶ **Avstånd.** Hur långt är det mellan Kivik och Karlskrona?

¹⁷ **Transport.** Hur tar man sig mellan Kivik och Karlskrona?

¹⁸ **Navigering** – Vart på kartan åker man om man åker norrut?

¹⁹ I **norra Skåne** möts **Södra lövskogsregionen** och **Södra barrskogsregionen** i Sverige

Jag hade kommit in i landskapet **nordost om Skåne, Blekinge**²⁰, där **ekarna växte tätt**²¹. Bussen körde österut längs kusten

BUSSCHAFFÖR

Nästa Karlskrona!

7. KAPTENEN OCH BÅTEN

MUSIK Helene & Gänget - Segla din båt i hamn

MUSIK Maskinen - Segertåget ²²

Jag var alldeles ensam i en stad där jag inte kände en enda människa. Det var långt till kvällen och en varm sommardag. Jag satte mig på en bänk i Karlskronas hamn. Jag blev lite osäker. Vad gjorde jag egentligen här? Kanske att jag också var sjuk. Att jag blivit knäpp och börjat hallucinera? Timmarna gick, men någon svart fågel såg jag ingenstans, däremot **en stor skalbagge**²³ som kröp på marken.

KAPTEN

Gillar du ekoxar?

JIM

Va?

En man med stort rött skägg stod bredvid mig.

KAPTEN

Ja, skalbaggen. Den heter Ekoxe. Men du Jim, du ska med båten Kristina ju.

JIM

Hur vet du att jag heter Jim?

KAPTEN

Följ med här.

JIM

Vänta!...

Snart stod jag vid en gammal fiskebåt. På skrovet stod det Kristina med stora bleknade bokstäver.

AILA

²⁰ Nytt Landskap, Blekinge presenteras i relation till tidigare Landskap.

²¹ Landskapsväxt i Blekinge, Ek.

²² När Jim väntar på Kapten hör vi exempel på musik från Blekinge.

²³ Landskapsdjur i Blekinge, Ekoxen.

"Båten heter Kristina" (eko)

Mannen med det röda skägget var redan ombord och han satte igång motorn.

KAPTEN²⁴

Du kan få skjuts av mig förstår du, det är ändå på vägen, jä, jag ska nämligen ta sjövägen hem till härliga **Dalarna²⁵**! Det är inget att vänta på, hoppa på nu!

SFX Båtmotor startar

Skulle jag verkligen hoppa på? Jag visste ju inte vem mannen var. Men det är klart, båten hette Kristina, precis om den stora svarta fågeln hade sagt. Och hon hade botemedlet till Annemarie. Jag klev ombord och båten lämnade hamnen.

8 KORPENS ÅTERKOMST

Karlskrona blev mindre och mindre och till slut såg jag varken fastlandet eller öar. Bara **Östersjöns vågor.²⁶**

KAPTENEN

Jamen kolla där uppe NU kommer Aila!

JIM

Vem?

KAPTENEN

Korpen! Hahaha!!!!

Högt där uppe i himlen kom hon, den stora svarta fågeln, och hon dök ner mot båten och landade på relingen.

AILA

Nu du Jim, nu har resan börjat.

JIM

Resan till vadå?

²⁴ Dialekt. Kaptenen är från Dalarna, hur pratar han?

²⁵ Är det möjligt att åka båt från Blekinge till Dalarna, och hur åker man i så fall?

²⁶ Hur stort är Östersjön?

AILA

Vi ska till Stora Alvaret på Öland. Rådet har möte i natt, och de måste få träffa dig.

Rådet på Stora Alvaret? Vad var det och vilka var det jag skulle få träffa? Frågorna snurrade i skallen, men jag sa inget. Båten **Kristina tuffade österut**²⁷ på Östersjön och jag tittade mot horisonten.

²⁷ Navigera slutpositionen för avsnittet.